

ANBLADET

Nr 136 ISSN 0280-0993 aug 2023

Organ för
NORRTÄLJE SLÄKTFORSKARFÖRENING

Årsmötet genomfört

Styrelsens förslag till verksamhetsplan godkändes med en del tillägg av årsmötet. Mer om detta på sid. 3.

Runstenar i Länna socken

Runstenen vid Penningby har undergått en genomgripande uppräschning. Se sid. 6.

Amerikaresan som inte blev av

Kistan som Frans Sundström beställde inför Amerikaresan 1912. Hur det sedan gick ser du på sista sidan.

Besök på Riddarhuset

NSFFs besök på Riddarhuset blev en stor succé under en mycket sakkunlig ledning av Riddarhusgenealogen Magnus Bäckmark. Om detta hus spännande historia kan du läsa på sid. 4-5.

Anbladet utkommer med 3 nummer per år och utges av Norrtälje Släktforskarförening.

Tidningens adress: Box 280,
761 23 Norrtälje.

Hemsida: www.norrtelje-sff.se

Webmaster: Leif Eriksson
webmaster@norrtelje-sff.se

Redaktör och ansvarig utgivare:
Urban Johansson

Tidningen ingår i NSFF:s medlemsavgift, f. n. 200 kr/år.

Bankgiro: 459-5724

Manus och idéer till artiklar kan insändas till tidningen under ovanstående adress. Artiklar och citat ur tidningen får användas efter angivande av källan.

Enstaka exemplar av tidigare nummer kan köpas för 30 kr/st.

I NSFF:s styrelse ingår:

Ordf. Johan Löfstedt
Gråhundsväg, 72, 128 62 Sköndal
Tel: 073-20 91 524

Kassör Bo Ragell
Sandgatan 19, 761 51 Norrtälje
Tel: 0730-894 498

Sekr. Ann-Marie Alfredsson
Grovvägen 25 761 93 Norrtälje
Tel: 070-279 51 30

Klubbmäst. Birgit Söderman
Vegagatan 3D, 761 32 Norrtälje.
Tel: 070-55 280 81

Ledamot Leif Eriksson
Prästgårdsvägen 28, 761 75 Norrtälje. Tel: 073-314 18 95

Halvtid 2023!

I marsnumret av Anbladet framförde jag förhoppningen att deltagarantal i NSFFs medlemsaktiviteter skulle återgå till mer normala nivåer efter att pandemin avklingat. Tyvärr har den önsknigen inte helt uppfyllts. Besöket på Ridarhuset samlade 20 deltagare och försommarutflykten till Unuge hembygdsförening endast 13 st. De som deltog i evenemangen tyckte dock att de var bra och för släktforskare givande aktiviteter.

Självklart är detta något som styrelsen får ta sig en funderare på, men det ligger också ett stort ansvar på föreningsmedlemmarna att komma med synpunkter på programmets utformning till styrelsen. Vad vill medlemmarna att föreningen skall satsa på?

På senaste årsmötet framfördes tankar på en återkommande satsning på DNA-släktforskning. Som redaktör fick jag i uppdrag att gå ut med en intresseförfrågan i Anbladet. Ni finner denna på sidan 3.

Själv tänker jag ta hhusbilen och åka ner till skånes släktforskarvecka den 3-8 juli. Även om jag inte har några anfäder/mödrar i Skåne så är det intressant att ta del av hur andra föreningar arbetar. Sannolikt kommer ett reportage om detta i novembernumret av Anbladet.

Till dess får jag önska alla läsare en skön sommar med sol, bad och intressanta besök i trakter där era anfäder bott och verkat. Man träffar alltid på trevliga och hjälpsamma människor i sådana sammanhang som kan berätta om den besökta trakten och dess innebyggare.

Sedan hörs vi och ses till nya tag i höst.

Urban Johansson

Bra sagt!

Om jag ändå kunde finna sanningen lika lätt som jag kan avslöja osanningen.

Cicero

Använd inte det utländska ordet ideal. Vi har ju det goda norska ordet lögner.

Henrik Ibsen

Det är för väl att lögnen finns - tänk om allt man hört vore sant.

Albert Engström

Det enda som hindrar Gud från att sända en ny syndafloed är att den första inte gjorde någon nytta.

Sébastien Roch Chamfort

Råd om damkläder: bär aldrig nånting som skrämmer katten.

P J O'Rourke

Årsmötet 2023

Den 19 februari höll Norrtälje Släktforskarförening årsmöte i IOGT-NTO-lokalen i Norrtälje. Styrelsen kunde räkna in 27 deltagare, vilket var glädjande i förhållande till det ringa antalet föregående år. Hela styrelsen omvaldes och efter det konstituerande styrelsemötet har denna följande förtroendemän.

Ordf. för 1 år Johan Löfstedt
Vice ordf. för 2 år Leif Eriksson
Kassör för 2 år Bo Ragell
Sekreterare Ann-Marie Alfredsson
Klubbmästare Birgit Söderman

Styrelsen konstituerar sig.

*Till vänster,
Ann-Marie Alfredsson,
Johan Löfstedt.
Höger,
Birgit Söderman,
Leif Eriksson, Bo Ragell*

Foto: U.J.

Till revisorer nyvaldes Arne Norefors och omvaldes Eva-Britt Andersson. Olle Olsson, som tjänstgjort som föreningens revisor avtackades efter ett väl genomfört arbete i decennier i föreningens tjänst. Till redaktör för Anbladet omvaldes Urban Johansson.

*Föreningens ordförande
Johan Löfstedt avtackade
Olle Olsson efter
hans sista uppdrag som
revisor i NSFF.*

Foto: U.J.

Medlemstidningens tryckkostnad och distribution var som vanligt uppe till diskussion – papperstidning eller pdf-fil. Styrelsen fick i uppdrag att utreda frågan.

Verksamhetsplanen för 2023 fastslogs enligt följande.

13 april, studiebesök på Riddarhuset

13 maj försammaträff hos Ununge hembygdsförening

I höst, besök på det nyöppnade Roslagsmuséet, föredrag om Norrtälje hamn av Hans Landberg, eventuellt en kamratcirkel i DNA-släktforskning.

Mötet, som föregick under stundtals livlig diskussion avslutades med kaffe, tårter och lotteri. Det livliga meningsutbytet mellan deltagarna fortsatte också under fikastunden. Det kändes som om vi nu är tillbaka i gamla goda spår igen.

Urban Johansson

Kamratcirkel i DNA-släktforskning

På årsmötet i februari kom frågan om att starta en studie/kamratcirkel i DNA-forskning upp till diskussion. Det beslutades att redaktören skulle gå ut med en intresseförfrågan i Anbladet.

Cirkeln, som är tänkt att genomföras i samarbete med studieförbundet Census i deras lokal i Bibliotekshuset i Norrtälje, skulle kunna ta ca. 8 personer. En gång tidigare har en sådan cirkel genomförts av föreningen med NSFF-medlemmen Mats Andersson som uppskattad kursledare. Frågan om han är hågad att ta på sig den rollen även i en kommande cirkel är i skrivande stund ännu inte avgjord. Anmäl ditt intresse till undertecknad per e-post:

urbanjohansson78@gmail.com
Urban Johansson

På gång i NSFF

Glöm inte att du kan alltid kan gå in på föreningens hemsida för att se vilken aktivitet som ligger närmast i tiden i NSFFs program. Adressen är: www.norrtelje-sff.se
U.J.

Herdaminnen

54 herdaminnen finns nu att läsa i Litteraturbanken. Herdaminnena är upprättade stiftsvis och innehåller genealogiska och andra uppgifter om stiftets präster. De är naturligtvis särskilt intressanta för dem som har präster i sin släkt.

Du får tillgång till dessa genom adressen:

<https://litteraturbanken.se>. Titta under fliken Biblioteket/Samlingar/Herdaminnen.

I Litteraturbanken finns också Anreps *Svenska släktboken, del 1-3* och Adam Lewenhaupts *Karl XII:s officerare. Biografiska anteckningar, 1920*.

En guldgruva för litteraturläskare!

Besök på Riddarhuset i Stockholm

Den 13 april samlades 20 förväntansfulla medlemmar från NSFF på Riddarhusets trappa för en guidad tur av Riddarhusgenealogen Magnus Bäckmark. För oss NSFF-are är han inte okänd. Två gånger har han besökt oss i Norrtälje för välbesökta föredrag om DNA-släktforskning. Sedan 2003 är han redaktör för Svenska Släktkalendern och han gjorde en stor kulturhistorisk insats 2019 genom utgivningen av Riddarhusets vapensköldar i tre band. En bättre guide för vårt besök kunde vi således inte ha haft.

Magnus Bäckmark hälsar gruppen välkommen till dagens visning.

Riddarhuspalatset

Riddarhuset som institution inrättades 1625. Följande år fastställdes Riddarhusordningen som reglerade verksamheten. En mycket stor del i dess tillkomst kan tillskrivas Gustav II Adolf och hans rikskansler Axel Oxenstierna. Inför riksdagarna behövde de fyra stånden enskilda möteslokaler. Riddarhuset påbörjades 1641 och slutfördes av hovarkitekten Jean de la Vallé 1674.

Adelsståndet

Adelsståndet var det mest talrika ståendet i riksdagen. Bondeståndet representerades av en bonde från varje härad i landet, men ofta gick flera härader ihop om en representant för att minska kostnaderna för denne under riksdagen som kunde vara i flera månader. Adelsmännen valdes inte till riksdagen utan platsen ärvdes inom ätten. När en adelsman som var riksdagsman dog ärvdes således platsen av hans äldste son såsom varande ättens huvudman.

Ätten måste dock vara introducerad på Riddarhuset för att kunna sitta i riksdagen. Inga kvinnor fanns i något stånd före 1866 då ständsriksdagen ersattes av tvåkammarsriksdagen.

Riksdagarna

Varje stånd hade först enskilda överläggningar i de olika frågor som skulle debatteras på riksdagen. Därefter sammanträdde samtliga fyra stånd i rikssalen på slottet för gemensam debatt. Under stormaktstiden var det framför allt utrikespolitik och skattefrågor som debatterades. Det mest betydande ståendet var givetvis adeln som hade fler representanter än övriga stånd i riksdagen och i kraft av sina privilegier, bl.a. tillgången till de högsta ämbetena i riket, också det största inflytandet. Besluten skulle i allmänhet vara enhälliga under riksdagarna, men vid oenighet gällde att tre stånd slår det fjärde, men det var vanligt då som nu med mycket kohandel mellan stånden för att få fram ett beslut.

Vid 1700-talets mitt kunde det uppkomma bråk om vem i en adelsätt som hade rätt att representera ätten på riksdagarna. Därför bestämde Adolf Fredrik 1760 att adeln måste lämna in släkttavlor för att styrka denna rättighet. 1762 kom de första ättartavlorna in till Riddarhuset. Idag finns en mycket stor mängd släktutredningar på Riddarhuset, som är av stort värde även för släktforskare. Idag är också släktutredningar en viktig uppgift i Magnus Bäckmarks arbete som genealog på Riddarhuset.

Lantmarskalksalen

Efter en övergripande inledning i Riddarhusets entré, kallad Stenhallen, visade Magnus in oss i Lantmarskalksalen. Där hänger 54 porträtt av adelns talmän under ständsriksdagarna. Här sammanträdde Sekreta utskottet, som beslutade i sekretessbelagda ärenden, som t.ex. utrikespolitiken. I utskottet satt 50 adelsmän, 25 präster och 25 borgare i den fasta bänkinredning som förr fanns i denna sal.

Bönderna hade således inte tillträde till detta utskott. Lantmarskalkämbetet avskaffades 1866 i samband med ständsriksdagens upphörande. Intill 1700-talet var det nästan bara officerare som var lantmarskalkar.

Jacob de la Gardie, lantmarskalk 1834-35 här i adelsuniform med serafimerkedja och lantmarskalkstav.

Originalporträtt av F. Westin

Riddarhussalen

Nästa stopp var i Riddarhussalen, ett av de mest betydelsefulla rummen i svensk historia. Hit har människor kommit från när och fjärran under århundradenas lopp för att ta del av politik, kultur och vetenskap. Under ständsriksdagens tid möttes adelns riksdagsledamöter här, från 1668 och fram till ständsriksdagens avskaffande 1866.

I salen hänger 2332 adliga vapensköldar uppdelade i låg- och högadliga ätter. Till högadeln hörde grevar och friherrnar. Idag finns 657 av dessa ätter ännu "kvar i livet".

Man håller adelsmöten vart 3:e år, som är ett slags riksdag endast för adelsmännen. På dessa beslutar man bl.a. hur de medel som adelsståndet tillsammans äger, skall förvaltas. Endast män är representerade på adelsmötena. Men det finns också utskott där även kvinnor har tillträde till det förberedande arbetet inför adelsmötena.

Sedan 1902 har ingen adlats i Sverige och 1974 upphörde också kungens rätt att själv adla personer. Idag är Riddarhuset en mycket mer offentlig byggnad än tidigare. Man håller öppet för allmänheten med konserter, symposier och utställningar. Se vidare på www.riddarhuset.se. 28 genealogier från Riddarhuset har också skannats av Arkivdigital och finns således tillgängliga för forskning.

Urban Johansson

Lantmarskalksalen har restaurerats vid olika tillfällen. Idag har rummet ett rikt dekorerat stucktak, panel i amerikansk ek och en stor öppen spis i barockstil, allt skapat 1911-13.

Friherre Otto Gustaf Nordenskölds adelsvapen. Adlad 1841 och introducerad på Riddarhuset 1845. Svensk sjömilitär, med stor militär erfarenhet. Utnämndes till amiral 1845 och tog avsked 1846. Deltog i riksdagsarbetet och var ledamot i de 1826 och 1841 tillsatta sjöfartskommittéerna.

Från Vasa till Bernadotte 1523 - 2023

Utställning på Stockholms slott om kungahusets betydelse som kulturförmedlare i vårt land. Utställningen är mycket sevärd och dessutom visas den i en mycket passande miljö; det vackra slottet. År 2023 är ett dubbelt märkesår för Sverige, dels är det 500 år sedan Gustav Vasa valdes till kung dels 50 år sedan vår nuvarande kung efterträdde sin farfar med valspråket *För Sverige - i tiden*.

Jubileumsutställningen exponerar unika föremål som visar hur hovkulturen bidragit till landets utveckling och det moderna Sverige. **Gå och se den!**

U.J.

Kabinettskåp, 1670-90

Antwerpen

Sköldpadd och ebenholtz (delvis imiterade) med flera material på stomme av ek.

Kungliga husgerådskammaren.

Kabinettskåpen var ofta konstverk i sig, men också förvaringsplatser för dyrbarheter och ovanliga ting.

Skåpet fanns redan i mitten av 1690-talet på Karlbergs slott och är numera placerat på Gripsholms slott.

Runstenar i Länna socken

Den 18 januari deltog jag i en sopp-lunch i Länna församlingsgård. Efter den goda gulaschsoppan var det dags för runologen Magnus Källström från Runverket inom Riksantikvarieämbetet (RAÄ) att hålla föredrag om Penningbys-tenen och andra runstenar i Länna socken.

Runverket är egentligen en benämning på det stora bokverket Sveriges runinskrifter, vars utgivning började planläggas på 1880-talet av riksantikvarie Hans Hildebrand (1842-1913) och vars första band kom ut år 1900. Senare har begreppet kommit att överföras till den arbetsgrupp inom RAÄ, som arbetar med runinskrifternas tolkning och dokumentation samt rådgivning om vård av runstenar och runhällar.

Intresset för runor har funnits i Sverige under mycket lång tid. Redan 1667 bildades på Magnus Gabriel de la Gardies initiativ Antikvitetskollegiet i Uppsala dit många av tidens lärda män knöts. Den drivande kraften blev kollegiets sekreterare Johan Hadorph. Denne tog bland annat initiativ till landets första fornminnesinventering, de så kallade Rannsakningar efter antikviteter, med särskild inriktning på runstenar.

Under Hadorphs ledning företogs också årliga resor runt om i landet för att avbilda kyrkor, fornlämningar och företrädesvis runstenar. Därigenom blev mer än 1000 av landets runstenar avritade och träsnitt framställdes för en kommande publicering. Av det planerade verket hann Hadorph själv bara publicera Färentuna Häradz Runstenar, som utkom 1680. Inom detta projekt avbildades Penningbys-tenen av Petrus Helgonius f. 1649 på 1680-talet.

Magnus Källström

Docent i nordiska språk samt runolog med forskning om bl.a. runskrift och runstenar i Sverige. Författare till Torbjörn skald och Torbjörn: studier kring två mellansvenska runristare. Utgiven av Institutionen för Nordiska språk, Stockholms Universitet, vol. 48.

Runstensvård

Sådana åtgärder delas upp i imålning av runor och praktiska vård- och konserveringsinsatser. Den första insatsen sköts av Runverket eftersom den kräver runologisk

kompetens och materialkännedom. Den andra insatsen beslutas av Länsstyrelserna. Endast dessa får beställa t.ex. rengöring av externa entreprenörer.

Runolog Magnus Källström redo för utredning av Vidbjörns text på Penningbys-tenen. Foto: U.J.

RAÄ:s webbplats runor.se

Söktjänsten Runor är en digital forskningsplattform som tillgängliggör ungefär 7 000 inskrifter med rapporter och bilder från olika databaser, institutioner och samlingar. Här kan du söka efter runstenar och runtexter i olika områden via en sökfunktion eller via en karta som också kan zoomas in för olika orter där stenar finns.

För runstenen vid Penningby i Länna socken, U 524 finns nedanstående text.

+ kuhli (a)uk + stuþkihl + ristu + stain
+ oftir + × uipbiarn × arfa × karumbus +
kuþan × uipbiarn × iak ×
Gulli ok Stóðkell reistu stein eptir
Viðbjörn, arfa Krums góðan. Viðbjörn
hjó.
Gulli ok Stoðkell ræistu stæin æftir Við-
biorn, arfa Krums góðan. Viðbiorn hiogg.

I klartext betyder detta:

Gulle och Stodkell reste stenen efter
Vidbjörn, Krums gode arvinge. Vidbjörn
högg.

Det finns en hel del att fördjupa sig i på denna sten. Vidbjörns ristningar är bland annat ofta fulla av små lustiga ornamentala detaljer. De mest framträdande på Penningbys-tenen är de två ihoprullade ormfigurer som han har placerat innanför slingan upptill på stenen.

Förutom Vidbjörn, som ristat denna sten var också Fot, Åsmund Kåresson och

Öpir verksamma i Uppland. Fot var verksam kring mitten av 1000-talet och Öpir under 1000-talets senare hälft. 1000-talet är för övrigt den mest aktiva perioden för stenresning i Mellansverige. Penningbys-tenen är 1,5 m hög, 0,8 m bred och upp till 30 cm tjock.

Den som är intresserad av runstenar har många sådana att besöka bara i Uppland, fler än 1300 närmare bestämt.

Runalfabetet

Hur uppstod då runalfabetet? Därom råder fortfarande en viss osäkerhet, säger Magnus. Forskarna menar dock att förebilden är något klassiskt alfabet; etruskiskt, grekiskt eller romerskt. Mest troligt det latinska romerska alfabetet, som man försökt efterlikna, men ändå anpassat efter sitt eget språk. Det finns ju för en del runor uppenbara likheter, t.ex. runorna för R och T.

Penningbys-tenen, U 524 efter nyligen utförd rengöring och imålning. Foto: U.J.

Frågorna efter föredraget var många, vilket visar att det fortfarande finns ett mycket stort allmänintresse för våra förfäders gamla alfabete och meddelanden till sina efterkommande.

Urban Johansson

Släktforskningens Dag

Som tidigare år genomfördes Släktforskningens Dag som ett samarrangemang mellan Norrtälje Släktforskarförning och Stadsbiblioteket i Norrtälje från klockan 11 till 15.

En hel del besökare passade på tillfället att be om hjälp av de erfarna forskare som fanns på plats för att lösa problem de kört fast i. Föreningen fick i samband därmed också ett par nya medlemmar.

Klockan 13 var det dags för dagens föreläsning. Urban Johansson talade över ämnet *Statare och dagsverkstorp på Penningby gård 1870-1945*. Föreläsningen tilldrog sig så stort intresse att en del åhörare fick stå och lyssna.

Såväl dagsverkstorpen som statsystemet med avlöning i naturprodukter upphörde vid mitten av 1900-talet. 1944 års arrendelag förbjöd betalning för nyttjanderätten till torp i dagsverken och genom avtal mellan Svenska Lantarbetareförbundet och Svenska Lantarbetsgivarföreningarna samma år förbjöds att lön till lantarbetare skulle kunna utgå i naturprodukter.

Som en biprodukt till statsystemet kan man ju ändå se statarförfattarnas fantastiska skildringar av statsystemets avigsidor, som en positiv biprodukt; Ivar Lo Johansson, Jan Fridegård och Moa Martinsson för att nämna några av dessa.

Mer om detta finns i den bok om Penningby, som föreläsaren utkom med i början av året.

Urban Johansson talade om statre och torpare på Penningby gård.
Foto: Ann-Marie Alfredsson

Madelaine Johannesson och Anders Hedendahl får här släktforskarhjälp av Thomas Malmström och Ann-Marie Alfredsson (med ryggen mot kameran).

Ny litteratur

Två nya hembygdsböcker finns nu att läsa i Norrtälje stadsarkivs referensbibliotek.

Lindström, Ditte: Brännäset en gård med anor i Norrtälje. En dokumentär i ord och bild, Norrtälje 2022, 37 sidor. Boken finns också till försäljning på Norrtälje turistbyrå.

Berzén, Monica: Victors livsresa från Småland till Roslagen, Books on Demand, Stockholm 2023, 251 sidor.

Boken bygger till stor del på Victor Berzéns egna dagböcker men också annat

källmaterial såsom protokoll och Berzéns eget skolmaterial har använts i forskningen.

Victor verkade som lärare, klockare och organist i Rö och han var också verksam som hebygdsvetare.

Victor som levde mellan 1862-1931 var författarens farfars far. Han slutade som lärare i Rö 1925.

Släkthistoriskt Forum nr 2/2023, finns tillgänglig för läsning på stadsarkivet.

Som vanligt mycket läsvärd för såväl släkt- som hembygdsforskare.

Temat i detta nummer är *Vården genom Sveriges historia*.

Fem olika vårddyrken presenteras, alla med målsättningen att bota sjukdomar och rädda liv, Resultatet av deras arbete var dock ofta mycket klen. Du får läsa om läkare, apotekare, barberare, fälskär, barnmorskor och kloka gummor.

Amerikaresa med förhinder

Nummer 133 av Anbladet var ett temanummer om emigrantforskning. Den här historien hade i allra högsta grad platsat i detta nummer även om resan i sista stund gick om intet. Fakta till nedanstående artikel är huvudsakligen hämtat från Norrtelje Tidning den 6/5 1988 där reportern Ann Sjöblom intervjuat fyra av de åtta syskon som var med på resan och som då fortfarande var i livet samt uppgifter ur Länna kyrkoarkiv.

Att jag kom i kontakt med denna historia berodde på att Gun-Britt Lodenius i Hammarby, Länna socken, hörde av sig till mig, eftersom jag då kommit ut med min bok om Penningby. Ett av de torp under Penningby, som jag skrivit om, är Norden, där Frans August Sundström var torpare tillsammans med sin hustru Karolina Cecilia Lund.

Gun-Britt och Kurt Lodenius går tillsammans med artikelförfattaren igenom händelseförloppet i källorna.

Frans August föddes den 4/9 1867 i Sjärvik, Rö s:n som son till artilleristen vid K. Svea Artilleriregemente nr 91, Carl Justus Sundström och änkan Catharina Lovisa Larsdotter. Catharina står antecknad som fästekvinna i födelseboken (Rö, CI:7, bild 290, AD).

1912 är Frans således torpare på Norden, ett torp som han innehaft sedan 1900, då han flyttade från Penningby gård där han varit statdräng. Av NTs artikel framgår att hans fostersyster, som hade en farm i Nebraska besökte honom och ville att Frans skulle komma över för att hjälpa henne med gården Stromsburg och kanske också på sikt ta över den. Frans slog till och sålde det mesta av familjens djur och tillhörigheter och begav sig av med hustru och åtta barn mot det stora äventyret.

I utflyttningslängden för Länna för 1912 står familjen som utflyttad till Strömsborg i Nebraska den 29/3. Där finns också en anteckning om att flyttningsbetyget återlämnats och att familjen aldrig varit i Nordamerika.

De fyra syskon som ännu var i livet när Ann Sjöblom skrev sin artikel var Gustav, 90 år, Sten, 85 år, Georg 80 år och Berta 92 år. "Egentligen var nog både vi barn och mamma glada över att slippa ge oss iväg", säger Berta i artikeln.

Färden gick först, fortfarande enligt NT, från Hysingsviks brygga med båt till Stockholm och därifrån med tåg till Göteborg. Om allt gått som det skulle, så hade nästa etapp varit Göteborg- Southampton för vidarebefordran till New York med Titanic, som den 10/4 skulle avgå på sin jungfrutur. Vid midnatt den 14/4 kolliderade dock fartyget med ett isberg och sjönk på 2 timmar och 40 minuter.

Väl i Göteborg uppdagades att två av barnen hade kikhosta och en läkare utfärdade reseförbud för familjen. De hade kunnat åka med till Southampton men hade inte blivit släppta ombord på Titanic utan skulle ha behövt vänta i sex veckor på nästa fartyg. Familjen beslöt att återvända hem igen och fick, enligt den muntliga familjetraditionen, hyra en stuga i byn Grovsta i Länna socken. I församlingsboken för Länna, AIIa:4 (1910-1917) är de noterade som inflyttade till Penningby igen den 22/4 1912.

Länna (AB) AIIa:4 (1910-1917) Bild: 970 Sida: 441

№	Namn	Ålder	Ö	U	Ö	U	Ö	U	Ö	U	Ö	U	Ö	U	Ö	U	Ö	U	Ö	U	Ö	U
1	Norden.																					
2	Frans August Sundström	44	1/2																			
3	Karolina Cecilia Lund	47	3/4																			
4	Britt Maria	41	3/4																			
5	Mariposa Johanna	39	3/4																			
6	Anna Sjöberg	36	3/4																			
7	Georg Josef	38	3/4																			
8	Bertilda	30	3/4																			
9	Anna Emma	25	3/4																			
10	Karin Beata	23	3/4																			
11	Georg Vilhelm	22	3/4																			
12	Britt Maria Johanna	21	3/4																			

På högersidan står, något beskuret, "Betyget åter inlemnadt i Länna. Ej varit till Amerika."

Bilden från ArkivDigital

Därefter sker en stor förändring till det bättre i familjens liv. Frans fick nämligen överta arrendet av Vätö prästgård. Detta framgår också av församlingsboken AIIa:4. De anges där som utflyttade till Vätö den 25/10 1912. I Vätö sockens inflyttningslängd finns familjen införd som inflyttad till Vätö prästgård den 2/11 1912. Det var ju självklart en viss fördröjning i noteringarna i de båda pastorsämbetenas kyrkböcker. Att vid denna tid gå från torpare under Penningby till arrendator på prästgården i Vätö måste ha varit ett stort kliv uppåt på den sociala samhällsstegen.

Locket till den kista som Frans beställde för att frakta en del tillhörigheter i till Amerika. Finns nu hemma hos Gun-Britt och Kurt.

Med facit i hand framgår den misslyckade Amerikaresan som mycket lyckosam; chansen att överleva katastrofen med Titanic som tredjeklasspassagerare var inte stor. Att hamna som arrendator på Vätö prästgård måste i efterhand ha tätt sig som ett utomordentligt alternativ!

Urban Johansson